

4. szám.

1889, december 1-én.

I. évfolyam.

BUDAPESTI
SAKK-SZEMLE.

FOLYÓIRAT A SAKKJÁTÉK KÖRÉBŐL
MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

Országos Széchényi Könyvtár

KIADJA

A „BUDAPESTI SAKKOZÓ-TÁRSASÁG“

BUDAPEST

NYOMATOTT KAUFMANN JÓZSEF KÖ- ÉS KÖNYVNYOMDÁJÁBAN

Mária Valéria-utca 15.

BUDAPESTI SAKK-SZEMLE.

Kiadja a „Budapesti Sakkozó-Társaság.”

Előfizetési ára egész évre 2 frt
félévre 1 frt. Megrendelések a
„Budapesti Sakkozó Társaság”
czimére küldendők Budapestben
Tigris szálloda.

Vasárnap, december 1-én.

A lap szellemi részét illető
közlemények a szerkesztőhöz
Budapestben, koronaherczeg-
utca 2. szám alá küldendők.

Korunk sakk-kitűnőségei. II.

A legtöbb kiváló sakkjátóst még ma is az angolok közt találjuk, s habár kétségtelen, hogy a legujabb időben a németek hatalmas ellenfeleikké lettek, az angolok elsőbbségét nem lehet elvitatni.

Blackburne, Gunsberg, Burn, Mason, Bird s az amerikai Mackenzie dominálják a nemzetközi versenyeket s csak elvétve sikerül egy-egy más nemzetbeli mesternek őket túlszárnyalni.

Anglia legelső előharczosa a nemzetközi versenyeken a skót Blackburne J. H. Mintegy két évtized óta minden versenyből győzelemmel tért vissza, csak az idei boroszlói versenyen történt meg az, hogy mind ő, mind híres fegyvertársa Mason legyőzötten vonultak vissza. Ez a vereség azonban a legkisebb csorbát sem ejti Blackburne hírnevén, mert mindenki meg van róla győződve, hogy a legközelebbi alkalommal fényes elégtételt fog venni magának. Egy sakkíró a következőkép írja le Blackburnet: Nehézkes, csontos, izmos férfi, akinek az arcán egyetlen egy megnyerő vonást sem lehet felfedezni. Csupán vas nyugalmat, hidegvérű elszánt-ságot és megbonthatatlan szívósságot tükröznek vissza vonásai. Játékának ereje nem fényes messzeszámitó combinatiokban, hanem a nagy óvatossággal bevezetett és ép oly erővel keresztülvitt támadásban nyilvánul. Játékközben arckifejezése mindig egy és ugyanaz, komor, közömbös. Mosolyogni, vagy csak egy pillanatra is felvidulni nem látja őt soha senki.

Ez a leírás nem a legbarátságosabb képet adja a nagy skót mesterről, bizonynyal egy kis túlzás is van benne.

Az angolok nagy becsben tartják Blackburnet. Néhány évvel ezelőtt nemzeti ajándékkal tisztelték meg, mint annak idején Wellingtont. A múlt hóban fényes bankettet rendeztek a mester tiszteletére.

Gunsberg Izidor, aki budapesti születésű magyar, de már évek előtt Angliában telepedett le, 1885-ben tűnt fel, mikor a hamburgi versenyen az első díjat nyerte el. Azóta ugy a matchekben, mint a nemzetközi versenyeken mindig fényes sikereket ért el. A többi közt Blackburnet is sikerült egy kisebb matchben legyőznie. Ezt a matchet 1887-ben

Bradfordban játszotta a két mester. A győztesnek öt játszmát kellett nyernie. Blackburne csupán két játszmát tudott megnyerni. Gunsberg játéka eszmékben gazdag, telve fényes combinatiókkal, amelyek ha nem is mindig hibátlanok, játszmáit rendkívül élvezetessé teszik. Most Csigorinnal fog mérkőzni Havannában. Az eredmény elé a sakkvilág élénk érdeklődéssel tekint.

Burn Amos a liverpooli mester, az amsterdami és sok más verseny győztese, még három évvel ezelőtt teljesen ismeretlen volt, de ez a rövid idő elég volt neki arra, hogy nevét Blackburne és Gunsberg neve mellé emelje. Játéka biztos, kicsiny, rövid de velős combinatiókban gazdag.

Mason James az ismert versenyjátész, különösen az 1882-iki bécsi nemzetközi sakkversenyen tűnt fel mesteri játékával. E versenyben tudvalevőleg Steinitz és Winawer osztottak az első és második díjakon, 24 nyert játszmával, Mason nyerte a harmadik díjat 23 játszmával, megelőzve Zukertort, Blackburnet, Mackenziet. Azóta csaknem minden nagyobb versenyen részt vett s a boroszlói versenyt kivéve, sohasem eredménytelenül. Játékmodora merész, kockázatos, de rendkívül éles, találékony elmére valló. Mason tulajdonképpen amerikai, de már régóta állandóan Londonban lakik.

E négy mester mellett küzd eredménytelen kitartással az öreg Bird H. E. Régi bajnok, a ki már az 1851-iki első londoni nemzetközi sakkversenyen harcolt a nagy Andersemmel s a mi Szénünkkel. Rendkívül erős játész még most is, de a nagyobb versenyeken állandó balszerencse üldözi.

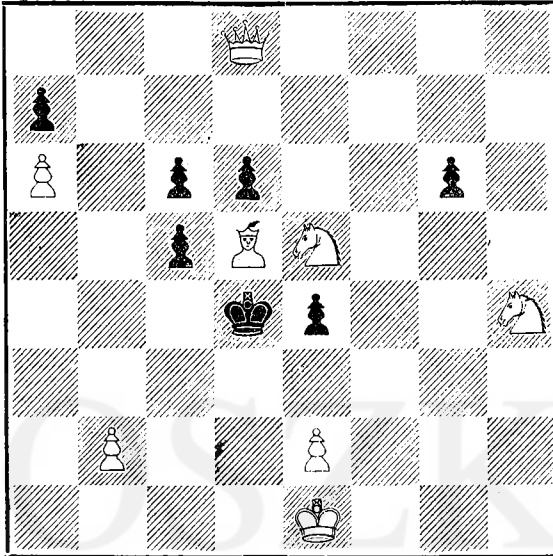
Mackenzie G. H. a kiváló amerikai mester, akit a „Champion of Amerika“ hangzatos néven említenek, szintén az 1882-iki bécsi versenyen tűnt fel elegáns, biztos játékával. E versenyben 22 játszmával a negyedik díjat nyerte el. Azóta egyik diadalt a másik után aratta. A többi közt az első díjat nyerte el az 1887-ben tartott frankfurti nemzetközi sakkversenyen. Egy sakkírónál a következő rajzot olvassuk Mackenzieről: Ugy külső megjelenését, mint játékmódorát illetőleg egészen sajátzerű jelenség Mr. Mackenzie. A magas, nyulánk alak, a hosszúra nyúlt arc, melyet a pofaszakáll még keskenyebbé tesz, az élénk, lesben álló karvalyszemek, a merész hajlású orr, s az ajkak körül játész sarcastikus mosoly, minden teljes ellentéte Blackburnenek. Csak egy közös vonása van a két mesternek, a kurtaszáru cseréppipa, mely mindkettőtől elválaszthatatlan. Mackenzienak a játék komolysága mellett annak humoros oldala iránt is van érzéke. Játéka könnyed, gyors, ellenfelének lassu szívóssága gyakran felingerli őt, de azért egy pillanatra sem szűnik meg teljesen uralni a helyzetet.

Az említett mestereken kívül ugy Angliában, mint Amerikában még számos kiváló sakkjátészt találunk, de mindannyian csak másodsorban számíthatnak felemelésre.

24. sz. feladvány.

Chocholous Györgytől, Bodenbachban.

Sötét.

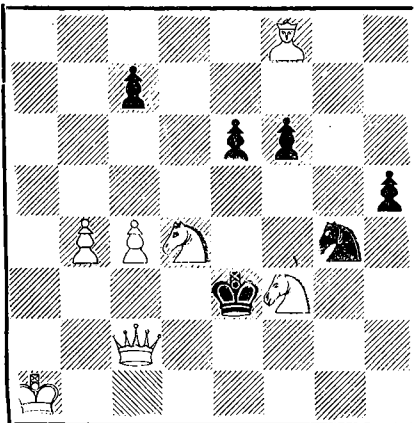
Világos.

Világos indul s a 3-ik lépésre mattot ad.

25. sz. feladvány.

Schuster Zsigmondtól, Budapesten.

Sötét.

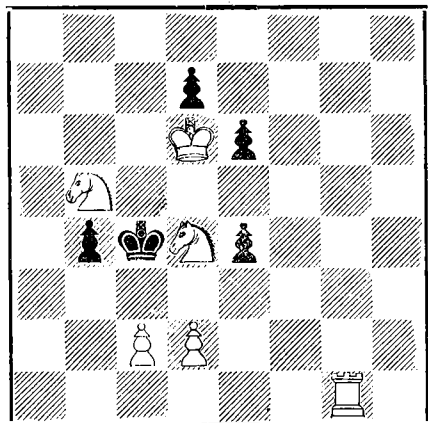
Világos.

Világos indul s a 3-ik lépésre mattot ad.

26. sz. feladvány.

Czenthe Józseftől, Miskolczon.

Sötét.

Világos.

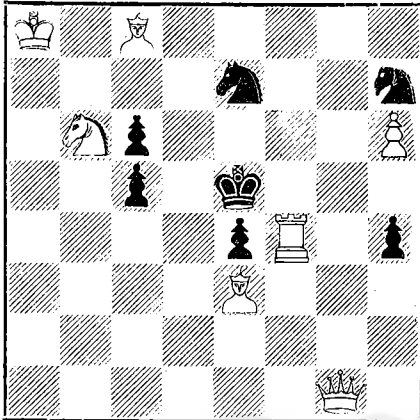
Világos indul s a 3-ik lépésre mattot ad.

27. sz. feladvány.

HODGSON M. R. L.-től.

A „Centenaire de Melbourne“ pályázatán
első díjat nyert.

Sötét.

Világos.

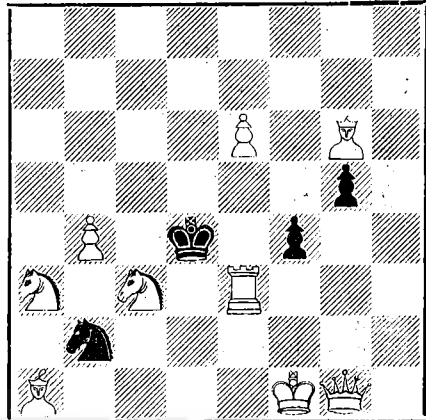
Világos indul s a 2-ik lépésre mattot ad.

28. sz. feladvány.

L A W S M. B. G.-től.

A „Centenaire de Melbourne“ pályázatán
második díjat nyert.

Sötét.

Világos.

Világos indul s a 2-ik lépésre mattot ad.

A 3-ik számban közlött feladványok megfejtését jövő számunkban
hozzuk. — Helyes megfejtéseket eddigelé beküldtek az összes felad-
ványokra nézve: Exner Győző, Senki E., Fellner József, (kivéve a 17-ik
számot), Dr. Bretter Dániel (kivéve a 17-ik számot) Budapesten; Bayer
György (kivéve a 18-ik számot) Kisjenőn; Haranghy Gyula (kivéve a
17. és 18. számukat) Mezőkövesden; Szobissek Ferencz (kivéve a 17-ik
számot) Szomolnokon.

J á t s z m á k.**16. sz. jászma.**

Spanyol játék.

Játszatott a new-yorki nemzetközi sakkversenyen 1889. évi május hónap.

Világos:	Sötét:		
Burn A.	Blackburne J. H		
1) e2—e4	e7—e5	9) F b5—c2	B f8—e8
2) H g1—f3	H b8—c6	10) F e2—f3	Nézetünk szerint sokkal természetesebb folytatás lett volna
3) F f1—b5	H g8—f6	10) f2—f4	F e7—f8-ra pedig 11)
4) O—O	d7—d6	F e2—d3.	
5) d2—d4	e5×d4	10) . . .	F e7—f8
6) H f3×d4	F c8—d7	11) F e3—g5	h7—h6
7) H b1—c3	F f8—e7	12) F g5—c1	Világos két utolsó lé-
8) F c1—e3	O—O		pése teljesen céltalannak látszik.
		12) . . .	g7—g5
		13) g2—g3	H c6×d4

- 14) V d1×d4 F f8—g7
Sötét mesterileg aknázza ki vilá-
gos gyöngye lépéseit.
- 15) V d4—d1 F d7—c6
- 16) B f1—e1 V d8—e7
- 17) F f3—g2 B e8—e7
- 18) V d1—d3 B a8—e8
- 19) F c1—d2 H f6—g4
- 20) f2—f3 Világos el lépéssel mint-
egy kezére játszik ellenfelének.
Kielégítő folytatás lett volna 20)
f2—f4 g5×f4 21) g3×f4 és vilá-
lágos clég jól áll.
- 20) . . . H g4—e5
- 21) V d3—f1 d6—d5
- 22) B a1—d1 d5×e4
- E lépés bevezetése egy geniális
combinationnak, mely sötét javára
dönt.

- 23) F d2×g5 e4×f3!
- 24) F g2—h1 24) B d1×d7-re f3×g2
25) V tetszés szerint H e5—f3†
26) K g1×g2 H f3×e1† és sötét
nyer.
- 24) . . . H e5—d3!
- 25) B e1×e7 a H nem üthető F g7
—d4† miatt
- 25) . . . F g7—d4†
- 26) F g5—e3 B e8×e7
- 27) V f1×d3 B e7×e3
- 28) V d3×d4 B e3—e1†
- 29) K g1—f2 V d7×d4†
- 30) B d1×d4 B e1×h1
- 31) B d4—h4 B h1—c1
- 32) H e3—e4 B c1×c2†
- 33) K f2×f3 f7—f5

Világos feladja

17. sz. jászma

A négy huszár játéka.

Játszatott Bradfordban 1887 szeptember 26-án. A Blackburne és Gunsberg által
vivott match első játszmája.

Világos :	Sötét :
Gunsberg.	Blackburne.
1) e2—e4	e7—e5
2) H b1—c3	H g8—f6
3) H g1—f3	H b8—c6
4) a2—a3	d7—d6
5) h2—h3	F f8—e7
6) d2—d4	O—O
Előnyösebb volt itt e5×d4	
7) d4—d5	H c6—b8
8) F c1—e3	H f6—e8
9) g2—g4	K g8—h8
10) V d1—d2	c7—c5
11) H c3—e2	b7—b5
12) H e2—g3	a7—a6
13) F f1—e2	g7—g6
E lépés H g3—f5-öt akarja gátolni.
Helyesebb folytatásnak látszik H b8
—d7 14) H g3—f5 H d7—b6 és
sötét a vezérszárnyon operál.	
14) F e3—h6	B f8—g8
15) O—O—O	F e7—f6

16) B d1—g1	B a8—a7
17) g4—g5	F f6—g7
18) F h6×g7	B g8×g7
Jobbnak látszik H e8×g7, így a
huszár tétlenségre van kárhozhatóva.	
19) h3—h4	f7—f5
E lépés H e8×g7 után sokkal
hatályosabb lett volna.	
20) e4×f5	g6×f5
21) h4—h5	f5—f4
22) h5—h6	B g7—g8
23) H g3—h5	B a7—f7
24) F e2—d3	F c8—f5
25) F d3×f5	B f7×f5
26) V d2—d3	B f5—f8
27) g5—g6	B g8×g6
28) B g1×g6	h7×g6
29) H f3—h4!	Döntő lépés.
29) . . .	g6×h5
30) H h4—g6†	K h8—g8
31) h6—h7†!	K g8×h7
32) H g6—e7†!	Sötét feladja.

18. sz. játszma.

Futár játék.

Játszatott Budapesten 1889 november hónap.

Világos:	Sötét:		
Dr. S.	Exner Győző.		
1) e2—e4	e7—e5	14) V d1—e2	V d3×e2†
2) F f1—c4	H g8—f6	15) K e1×e2	F e7×b4
3) H g1—f3	H b8—c6	16) F c1—-a3	F c8—-a6†
4) H f3—g5	d7—-d5	17) d2—-d3	B f8—-d8
5) e4×d5	H c6—-a5	18) B h1×d1	18) F a3×b4-re F a6×d3†
6) F c4—b5†	c7—c6	19) K e2—e3	F d3×e4
7) d5×c6	b7×c6	B h1—c1	(f2—f3-ra H a5—c4† következik) H a5—b7,
8) F b5—d3	Rosz lépés, melyre sötét csakhamar tulsúlyba jő. A helyes lépés itt F b5—e2.	21) K e3×e4	B d8—d4†
8) . . .	h7—h6	22) K e4—f3	(K e4×e5-re B a8—d8 nyer,) B d1×b4
9) H g5—c4	H f6—d5!	23) B c1×c6	B a8—d8, sötét egy gyaloggal erősebb.
10) g2—g3	F f8—e7	18) . . .	B d8×d3
11) e2—c3	O—O	18) Szellemes lépés, de nem korrekt.	
12) b2—b4	Világos a fenyegető f7—f5-öt e lépéssel véli leghelyesebben megelőzhetni. Jobb volt minden bizonynyal 12) f2—f3 f7—f5	19) F a3 < b4	E lépésre a játszma elveszett; a helyes folytatás ez volt
12) H e4—f2.		19) B d1×d3	B a8—d8
12) . . .	H d5×b4	20) F a3×b4	F a6×d3† K e2—e1 és világos egy tisztet nyer. Vagy 19) B d1×d3 f7—f5
13) c3×b4	V d8×d3	20) F a3×b4	f5×e4
		21) F b4×a5	stb.
		19) . . .	B d3—d4†
		20) K e2—e3	H a6—c4†
		21) K e3—f3	B d4×d1
			és sötét nyer.

19. sz. játszma.

Közép csel.

Játszatott a „Budapesti sakkozó társaság“ helyiségében, 1889. nov. hónap.

Világos.	Sötét.		
M. Gy.	Dr. J. S.		
1) e2—e4	e7—e5	13) f2—f4	a7—-a6
2) d2—d4	e5×d4	14) H b5—-a3	b7—-b5
3) V d1×d4	H b8—c6	F e6×a2-re	15) b2—b3 következnék.
4) V d4—e3	g7—g6	15) K c1—b1	V d8—d6
5) F c1—d2	F f8—g7	16) F f1—d3	h7—h6
6) H b1—c3	H g8—e7	17) H g1—f3	F e6—f7
7) O—O	O—O	18) V g3—h3	B f8—d8
8) h2—h4	d7—d5	Sötét V d6—c6-tal vezércserére játszhatnék. Világos azonban a csere után is jobban áll. Pl.	
9) h4—h5!	d5—d4	19) V h3×e6	F f7 < e6
10) V e3—g3	F c8—d6	20) B d1—g1	H c6—a7 (F e6—g4-re H f3—h2 következik g2—g4-gyel kapcsolatosan.)
d4×c3-ra	11) F d2×c3	21) g2—g4	F e6—f7 (c7—c5-re
(H c6—d4-re	12) F c3×d4	22) f4—f5	és c5—c4 után F d3—f1 következnék.)
12) h5×g6	és világos rendkívül erősen támad.	g4—g5	és világos jobban áll.
11) h5×g6	f7×g6	19) g2—g4	V d6—c5
12) H c3—b5	B a8—c8	20) f4—f5!	g6—g5
		Sötét játszmaja tarthatatlan; b5—h1-re F d2×h6 következzett volna.	

21) f5—f6 F g7×f6
 22) V b3×h6 F f6—g7
 23) V h6—h7† K g8—f8
 24) H f3×g5 B d8—d6
 25) B d1—f1 H c6—e5

26) B f1×f7 H e5×f7
 27) B h1—f1 Sötét feladja
 Világosnak mindenkép nyernie
 kell. Pl. S. K f8—e8 legjobb lépés.
 28) H g5×f7 és világos nyer.

20. sz. játszma.

Skót játék.

Játszatott a budapesti sakkozó társaság helyiségében, 1889. nov. hóban.

Világos.	Sötét.
Dr. J. S.	M. Gy.
1) f e2—e4	e7—e5
2) H g1—f3	H b8—c6
3) d2—d4	e5×d4
4) H f3×d4	F f8—c5
5) F c1—e3	V d8—f6
6) c2—c3	H g8—e7
7) F f1—e2	d7—d6
8) O—O	F e5—b6
9) f2—f4	F c8—d7
10) a2—a4	O—O
11) H b1—a3	V f6—g6

K lépést itt Anderssen is több ízben használta, célja f7—f5, esetleg a világos gyalog állás gyöngítése. Előnyösnek látszik itt H c6×d4 12) c3×d4 H e7—c6 13) e4—e5 d6×e5 14) f4×e5 V f6—e7 egyenlő játékkal.

12) f4—f5	V g6—f6
13) H a3—c4	B f8—e8
14) H d4—b5!	B a8—c8

F b6×e3†-ra 15) H c4×e3 B a8—c8
 16) H e3—g4 V f6—g5 17) f5—f6 és világosnak nyernie kell.

15) H c4×b6	a7×b6
16) V d1—d2	h7—h6
17) g2—g4	H c6—a5
18) B a1—a3	V f6—e5

Hibás combinatio melyre sötét egy tisztet veszít. A helyes lépés V f6—h4 volt.

19) F e3—d4	V e5×e4
-------------	---------

20) F e2—f3	H a5—c4
21) V d2—d1 V d2—c1-re sötét V e4—d3-mal válaszol.	
21) . . .	H c4×b2
V e4—f4-re F f3—e2 következik.	
22) V d1—b3	V e4—f4
23) V b3×b2	V f4—g5
24) K g1—h1	F d7—c6
25) c3—c4 F f3×c6-ra b7×c6 és sötét az elvesztett tisztet visszanyeri.	
25) . . .	F c6×f3†
26) B a3×f3	H e7—c6
27) V b2—f2	B e8—e4
28) F d4—e3	V g5—f6
29) B f1—g1	V f6—e5
30) f5—f6	g7—g5

Sötét játszámája most már tarthatatlan, g7—g6-ra F e3×h6 és V f2—h4 fenyeget.

31) h2—h4	B e4×c4
32) h4×g5	V e5—c4
33) V f2—g2	H c6—e5
34) B f3—h3	H e5×g4
35) g5×h6	K g8—h8
36) h6—h7	H g4×e3
37) B h3×e3	V e4×g2†
V e4×h7†-ra 38) B e3—h3 B e4—h4	
39) V g2—g7† következik.	
38) B g1×g2	B c4—h4†
39) K h1—g1	K h8×h7
B h4×h7-re H b5×c7 következik	
40) B e3—g3 és világos nyer.	

A „Budapesti sakkozó társaság“ választmánya a múlt november hó 28-án az egyesület Tigris szállodai helyiségében ülést tartott, amelynek egyedüli tárgya egy nagyszabású verseny rendezése képezte. Hosszabb eszmecsere után a választmány a következőkben állapotott meg: A társulat handicap (előnyadással összekötött) versenyt rendez. A versenyben csupán a társulat tagjai vehetnek részt. A versenyben leendő résztvevőkre f. é. november hó 29-étől december hó 13-áig lehet jelentkezni. Tét 1 forint. A versenyre jelentkezők négy osztályba soroztatnak. Az előnyadás: 1) gyalog és lépés, 2) huszár, 3) bástya. Az összes résztvevők egy-egy játszámát fognak váltani. A főversenyben négy díj lesz kifizetve, azonkívül minden egyes osztály versenyzőire külön elsőégi díj állapított meg. A kifizendő díjak a jelentkezési határidő leteltével fognak megállapítani. A verseny december 16-án kezdetét veszi.

Vegyesek.

*A néhai báró Kolisch Ignác özvegye által a bécsi sakk-club rendelkezésére bocsátott összegből az egyesület 2 versenyt rendez. Az egyikben csupán a club tagjai vehetnek részt, a másik nemzetközi verseny lesz. A club tagjainak versenye már f. é. december hó 2-ik felében veszi kezdetét, hét díjjal: 1000, 700, 500, 400, 300, 200 és 100 frt. Az összes bécsi mesterek: Albin, Bauer, Csánk, Englich, v. Feyerfeil, Fleissig B., Holzwarth, Luger, Mandelbaum, Marke, dr. Meitner, v. Popiel, Schwarz J., Weiss Joachim és Weisz Miksa, részt vesznek e versenyben. A nemzetközi versenyben szintén hét díjat fognak kifizetni: 5000, 4000, 3000, 2000, 1500, 1000 és 500 frankkal.

*Az olasz sakkszövetség Turinban nemzeti versenyt rendez. A versenyt f. é. december hó közepén fogják megkezdeni.

*A britt sakkszövetség idei nemzeti versenye a múlt november hó 7-én vette kezdetét Londonban a „British Chess Club“ helyiségében. A versenyen részt vesznek: Bird H. E., Blake J. H., Gossip G. H. D., Gunsberg J., Lee F. J., Mason James. Miniati N. T., Mortimer J., Müller O. C., Van Vliet L., és Wainwright G. E. Mackenzie, akit szintén meghívtak a versenyre, betegsége miatt nem vehetett abban részt Blackburne szintén akadályozva volt a részvételben. A versenyzők egy-egy játszmát váltanak. A verseny állása körülbelül a 8-ik játszma után a következő: Gunsberg 6 $\frac{1}{2}$, Bird 6, Blake 5, Mason, Miniati, Müller 4 $\frac{1}{2}$, Lee és Van Vliet 3 $\frac{1}{2}$, Wainwright és Mortimer 3, Gossip 1.

*Igen érdekes match van készülöben Alapin S. kiváló orosz sakkjátészó és Bardelöben Curt ismert német sakkmeister és sakkíró között. A versenyt Szent-Pétervárott fogják megtartani. A versenyzők 12 játszmát fognak váltani, tét egy játszmára 100 frank.

*Gunsberg és Csigorin f. é. december hó második felében kezdik meg a matchet Havanna szigetén. Tét egy-egy részről 4000 frank. Győztes, aki előbb nyer 10 játszmát. Remis nem számít. Hogy a verseny érdekesebb legyen, megállapított, hogy ugyanazon megnyitást csak kétszer szabad játszani. A verseny befejeztével Carvajal, Golmayo és Vasquez havannai kitudó sakkjátészók fognak a két mesterrel mérkőzni.

*A „Neuer Wiener Schachclub“ és a triesti „Circolo scachistico“ az általunk már jelzett távízeneti játszmákat megkezdették. Mindkét fél spanyol megnyitást választott. A két játszmát annak idején be fogjuk mutatni olvasóinknak.

Szerkesztői üzenetek

B. Gy. Kisjenőn, K. J. Bodzán A 2-ik és 3-ik számú feladványok tényleg mellékmegoldásokat engedtek a közölt halállásban. A 2-ik számú feladványnál egy sötét futár helyezendő b8-ra, a 3-ik számúnál egy sötét gyalog f3-ra, akkor mindkét feladvány korrekt lesz.

Feigl Miksa, Bécs. Az átengedett feladványokért fogadja köszönetünket.

Meindl J. Bécs. Az átengedett 3 lépésest köszönjük.

Dr. Gold S. Bécs. Szíveskedjék az elmaradt rovatokat megküldeni,

Meyer H. F. L. London. A lapot utnak indítottuk, kérjük továbbra is szíves támogatását.

Könyv- és

könyvkereskedelmi műintézetet

Kaufmann József

Budapest,

V. Maria Valerian-utca

15. sz.

